

VOORBERICHT

Door tussenkomst van dr A. Kessen, directeur van de Leidse universiteitsbibliotheek, ontving ik van de bibliotheek te Cambridge een stel photostaten van de bladzijden van een aldaar berustend handschrift, waarin de hier thans uitgegeven Maleise vertaling van de Burda van al-Būṣīrī is vervat. De vergunning tot uitgave van deze tekst werd mij bereidwillig verleend. Daarvoor betuig ik de bibliotheek van Cambridge gaarne mijn dank.

Voor de Arabist zal deze Maleise weergave van een zo overbekend gedicht als de Burda weinig of geen nieuws bevatten. Het is reeds in zovele talen vertaald en er bestaat zulk een overvloed van commentaar op dit geschrift, dat deze éne vertaling er niet veel toe doet. Ook aan tekstuitgaven ontbreekt het niet. De *editio princeps*, te Leiden gedrukt, dateert reeds van 1761.

In de dissertatie van J. Nat over de studie van de Oosterse talen in Nederland in de 18de en de 19de eeuw (Amsterdam, 1929), zal men noch deze oude uitgave noch de naam van de uitgever vermeld vinden. Doch men zal het een *civis academiae lugduno-batavae* wel niet euvel duiden, wanneer hij in herinnering brengt, dat deze eerste tekstuitgave van de Burda niet alleen is geschied naar een Leids handschrift, doch dat zij ook tot stand is gebracht door een leerling van de Leidse Arabist J. J. Schultens, de Hongaar Joannes Uri¹⁾. Een Latijnse vertaling is aan de tekst toegevoegd.

In 1824 volgde een nieuwe uitgave van de Burda, thans met een Duitse vertaling en een voor die tijd zeer verdienstelijke commentaar, beide van de hand van V. von Rosenzweig, gezantschapsattaché aan

¹⁾ Uri ging in 1766, ongetwijfeld op aanbeveling van Schultens, naar Oxford als conservator en beschrijver van de Oosterse hss. in de Bodleian Library. Van deze taak heeft hij zich niet gelukkig gekweten; zijn catalogus vertoont vele gebreken en verscheen uiterst traag, zodat bij zijn dood in 1796 slechts één deel ervan was uitgekomen (in 1787; vol. II, van geringer omvang, werd in 1821 door Nicoll uitgegeven). Doch al deed Uri daarmee zijn beschermer weinig eer inleggen, het is typerend voor de faam van Schultens als orientalist, dat op verzoek van Oxford de Engelse gezant in Den Haag in Nederland naar een candidaat voor het conservatorsambt moest uitzien. (Zie Margoliouth in *Dict. of National Biography* s.v. Uri).

de Oostenrijkse legatie te Konstantinopel. In 1860 verscheen een uitgaaf met interlineaire Perzische en Turkse metrische vertaling en een overzetting in het Duits, bewerkt door C. A. Ralfs. In 1894 gaf René Basset een Franse vertaling in het licht, die vooral van belang is door het overvloedige godsdiensthistorische vergelijkingsmateriaal, dat Basset daarin heeft bijeengebracht. Niemand minder dan I. Goldziher vond in het door Basset gebodene aanleiding er een uitvoerige en zeer waardeerende bespreking aan te wijden ²⁾. Van Ronkel heeft destijds reeds opgemerkt ³⁾, dat de Arabische tekst, waarnaar onze Maleise vertaling is vervaardigd, minder overeenkomt met de door Uri en Von Rosenzweig uitgegeven redacties dan met de uitgave van Ralfs. Onze tekst bevat slechts één distichon meer dan deze, en wel no. 54.

Om een tekstcritische studie van de Arabische tekst van de Burda is het ons echter niet begonnen. Het belang van de Maleise vertaling ligt op een ander terrein, en alleen reeds het feit dat elke vermeerdering van het aantal uitgaven van oude Maleise teksten welkom is, zou de uitgaaf ervan rechtvaardigen.

Misschien zal de omstandigheid, dat het hier geen oorspronkelijke tekst, maar een interlineaire vertaling betreft, in het oog van sommigen afbreuk doen aan de waarde ervan als taalkundig document uit de zestiende eeuw.

Onder erkenning van het eigenaardig karakter dat vertalingen van dit genre kenmerkt — de onderhavige biedt daarvan de meest overtuigende voorbeelden —, moet daarnaast toch worden opgemerkt, dat juist in deze eigenaardigheid het belang van deze tekst is gelegen.

De komst van de Islam in de Indische Archipel is, cultuurhistorisch gezien, een feit van de eerste orde geweest, een gebeurtenis met zeer verstrekkende gevolgen. De daardoor veroorzaakte, in het begin van de veertiende eeuw aangevangen doordringing van het Maleis met Moslimse bestanddelen onttrekt zich echter, tengevolge van het nageoeg ontbreken van documenten, enige eeuwen lang aan elk onderzoek.

Voor zover onze kennis van de oudste Maleise litteratuur thans reikt, ziet het ernaar uit alsof de Alexanderroman als de oudste naar een Arabisch origineel vervaardigde vertaling (of bewerking?) moet worden aangemerkt. Er is reden om aan te nemen, dat hij reeds voorhanden moet zijn geweest in het Malakka van vóór de verovering door de Portugezen in 1511. Wij weten, dat aan de Maleise redactie van deze

²⁾ *Revue de l'Histoire des Religions*, XVIIe année (1895), bl. 304-311.

³⁾ *Bijdragen Kon. Inst. voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië*, 6e Volgreeks dl. II (1896), bl. 10.

roman een bepaalde Arabische versie, nl. die van al-Şūrī, ten grondslag moet liggen, maar een taalkundige vergelijking van deze zeer uitvoerige Maleise tekst — die nog pas gedeeltelijk is uitgegeven — met het Arabische origineel heeft nog niet plaats gevonden.

Voor de vertaling van de Burda is de *terminus ad quem* omstreeks het jaar 1600. Het gedicht is niet zeer omvangrijk en men weet nauwkeurig, wat er vertaald is, zodat men kan nagaan, hoe dit is geschied. Voor een historische behandeling van de invloed van het Arabisch op het Maleis is derhalve met de uitgave van deze vertaling een bruikbaar uitgangspunt geschapen.
